

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

AUSCHWITZ

★

BERGEN BELSEN

★

BUCHENWALD

★

DACHAU

★

HUSUM

★

NEUENGAMME

★

PORTA

★

RAVENSBRÜCK

★

SACHSENHAUSEN

★

STUTTHOF

★

FRØSLEV

★

HØRSERØD

★

SHELLHUSET

★

VESTRE FÆNGSEL

Granitkorset, der er rejst i Hørhylunde Bakker på det sted, hvor tyskerne for 10 år siden myrdede pastor Kaj Murk. Mindesmærket er udført af billedhuggeren J. P. Junggreen Have.

*9/16 IV
Johnsen*

Margarinefabriken
„Koldinghus“
Kolding

**Kolding
Salatfabrik**

Tlf. 1738
Kolding

»DAMPRESSEN«

Johs. Lynggaard
Adelgade 3 Tlf. 850
Kolding

TH. GRAM

Tømrer- og Bygningsnedker
Laasbygade 101 Tlf. 3371
Kolding

Parfumeriet

Østergade 15 Kolding

SVEND E. THOMSEN

Juvelerer & Guldsmed
Adelgade 13 Tlf. 561
Kolding

Hotel KOLDING

Kolding
Tlf. 2525

HOLGER SCHMIDT

Crome & Goldschmidt
Kolding

Hoppe & Christensen

Tlf. 1406
Kolding

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HOJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30).
Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bo-siddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører, Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Militærattache Fl. B. Larsen, Stockholm.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund, Ordrup 5075.
Sekretær: Tobakshandler Sv. Darling, Hillerød.

Den øvrige bestyrelse:

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg.
Fosmark, Johs., overlærer. Redaktør af Pigtråd. Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø.
Øbro 8537.
Holt, Paul, seminarieførstander, cand mag., Århus.
Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.
Johansen, P. A., arkitekt, Bernstoffslunds Allé 80, Charlottenlund.
Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense.
Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.
Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.
Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.
Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn.
Møller, Poul, fabrikant, Skive.
Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense.
Olesen, Otto W., boghandler, Randers.
Olesen, O., kontorchef, Grønnegade 18 A, Herning.
Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.
Riis, Poul, pastor, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø. Tria 3101.
Schmidt, Otto, prokurist, Kolding.
Thestrup, K. (M. F.), dommer, Herning.
Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

Modstandsbevægelsen

og DE GAMLE POLITIKERE

Af Landsretssagfører R. Prytz.

[I. Svenning Rytters tragedie

Inspireret af sagfører, konsul Kaj Dahls anmeldelse i novembernumret af Rytters bog »Retsopgøret under og efter besættelsen« har jeg nu læst bogen og føler derfor trang til at komme med et par bemærkninger ud fra mine forudsætninger: Jeg har aldrig haft direkte forbindelse med Rytter. Jeg har under besættelsen ikke haft at gøre med likvidering af stikkere eller noget andet af det særligt farlige arbejde. Efter 5. maj har jeg kun været med til afhøring af nogle internerede og senere virket som anklager i 1. instans i ca. 100 sager. Forhåbentligt kan mine kommentarer trøste nogle af de kammerater, hvem Rytters uretfærdige angreb er gået på; vi andre, som kom gennem de 5 lange år uden skade på sjæl og legeme, er taknemmelige, fordi vi kan være ligeglade med, hvad han mener.

Rytter har helt fra sine unge dage været en meget dygtig jurist, ubestikkelig, respekteret, ofte frygtet, altid anerkendt i sin vidt forgrenede gerning bl. a. som manuduktør, amtmænd på Færøerne, dommer i København, derunder i landsretten, præsident gennem mange år for

byretten, censor, medlem af rigsdagen og justitsminister. Som jurist er han større end forrige slægtleds kendte justitsminister Zahle. Han er ikke arrogant eller forfængelig som Steincke. Formatet er større end hos de nye justitsministre siden 5. maj. Som byrettens præsident har han hævdet domstolens anseelse i modsætning til en af hans efterfølgere. Trods sin høje alder — han er kun lidt yngre end Churchill — er han aldeles ikke senil. Det er hævet over enhver tvivl, at bogen er skrevet af idealisme, for at hjælpe nogle af dem, der blev udrenset og pårørende til nogle af dem, som blev likvideret under besættelsen. Men i sin iver for at skaffe ret til disse øver han den største uret, der tænkes kan! Jeg har aldrig oplevet et grellere eksempel på Ciceros ord »Den største ret er den største uret« (summum jus summum injuria). I sin nidkærlighed rammer han i den grad ved siden af, at jeg ikke kan finde en mere træffende betegnelse end, at det er en ond bog. Han kender intet til modstandsbevægelsen og prøver ej heller at forstå den, dens mål og de forhold, hvorunder den virkede. Han

evner ikke at bygge en anklage op og dokumentere den. Hans behandling af tal minder mig om den kendte tredeling af løgne: De hvide, de sorte og statistik. Til de fleste oplysninger er der ingen kildeangivelse. Bogen tyder på, at han er større som jurist end som menneske; den minder mig om fogdens ord i Henrik Ibsens »Brand«

»Det formløst er i alle fald at træde op i fremmed kald og gribe ind og vove liv foruden tvingende motiv. Jeg gør bestandig og min pligt, men altid indom mit distrikt.«

Han har ikke evnet at holde sig indenfor sit »distrikt«. Årsagen er måske, at han på godt og ondt hører til de gamle politikere, dem, der har ansvaret for den officielle linie under besættelsen. Herom senere.

Det er tragisk for Rytter, at det vel bliver denne bog og ikke hans fortræffelige embedsgering, der for senere slægter vil være mindet over ham. Ens eftermæle knytter sig i mangfoldige tilfælde blot til en enkelt, lille begivenhed, f. eks. et par ord, som har virket inspirerende (Fr. 3.: »Jeg vil dø i min Rede«) eller måske en ret undskyldelig fejl (»Maane-Müller«). Fremtidens historikere vil sable bogen ned som den store misforståelse, den er. Han har ikke engang evnet at give den en titel, som dækker indholdet. Den handler overhovedet ikke om det omfattende retsopgør.

Forsikringsaktieselskabet

★ **DANSKE
PHØNIX**

S. CHR. FOGH

P. Hvidtfeldtsstræde 9
KØBENHAVN K.

A/S **Dansk
Bølgepap
Industri**

A/S Schönbergs Papirvarefabrik
KØBENHAVN

A/S **L. Ihrichs Bogtrykkeri**

TLF. 5616 & 6616

Stuðiestræde 19

København K.

SKANDINAVISK
EMBALLAGE AKTIESELSKAB

(SKANDINAVIAN PACKING COMPANY LTD.)

Lyngby - Denmark

**HJALMAR
JOENSEN**

Litografi - Trykkeri

Prags Boulevard 45
København S

Hartmann Brothers Limited

Engineers and Manufacturers

LYNGBY - DENMARK

Wakefield & Co. A/S

Grønningen 1 - K

Aktieselskabet

**BANKEN
for
Ringsted og Omegn**

Ringsted

Forsikringsaktieselskabet

Nye Danske af 1864

København

der fandt sted under den største del af besættelsen fra det danske samfunds side mod os i modstandsbevægelsen. Måske har Rytter helt glemt det. Efter 5. maj har vi fået oprejsning, nemlig 25 kr. ugentlig for den tid, vi sad i dansk fængsel (det dobbelte for ophold i Tyskland), en erstatning som mange ikke ønskede at modtage; Straffene er fjernet fra strafferegistrene, men ikke fra rigsregistraturen og ej heller endnu fra folkeregistrene; fra disse forventes alle oplysninger om frihedsstraffe dog fjernet i løbet af 1954, da alle straffede personer nu har valget.

Rytter skriver s. 5 om den ydmygende besættelse af København —, som om besættelsen af den øvrige del af Danmark ikke også var en ydmygelse. Mon han nogensinde har tænkt på, hvad det kunne have betydet for hele krigens forløb, derunder tidspunktet for Danmarks befrielse, hvis det var lykkedes at sinke besættelsen af Jylland 1—2 døgn? S. 8 viser han sin manglende sans for de rette forhold ved at sammenligne udrensningen med Dreyfusaffæren. Gang på gang viser han sig som varm, ja, ganske ukritisk tilhænger af Scavenius-linien. Så ved vi besked! Derfor kan han (s. 13) ikke lide ordet »modstandsbevægelsen«, da næsten hele befolkningen øvede passiv modstand. Han overser her modsætningen mellem *ønske* og *vilje*; eller også er han tilhænger af at misbruge papirets tålmodighed; som bekendt hævdedes det efter 5. maj, at endog Dansk-Tysk Forening (som Rytter ikke var medlem

af) var et led i modstanden, »en modvægt mod den tyske propaganda« og »en bølgebryder mod tyskernes indflydelse«.

S. 13-15 fortæller han os, at vi, som var med i modstandsbevægelsen, var folk af forskellige indstillinger: 1) Idealisme. 2) Kommunisterne. 3) De sidste Dages Hellige (et udtryk Rytter dog ikke bruger). Den første gruppe »bestod fra først af, af en ret fåtallige skare idealister, stærkt *patriotisk* sindede, særlig blandt ungdommen. De arbejdede med den illegale presse, som søgte at holde befolkningen à jour med udviklingen både her og i udlandet, og samlede befolkningen til »alsang« og på anden måde. Samtidig forberedte de sig selv i dybeste hemmelighed og under de farligste forhold ved efter aftale med tyskernes fjender at modtage nedkastede våben og ved våbenøvelser for at kunne være til disposition under den afsluttede kamp mod tyskerne, som man forudså måtte komme. De optrådte også med stort heltemod og dødsforagt f. eks. ved forsvaret af Amalienborg Plads den 19. sept. 1944. Under den 3 timer lange kamp mod den tyske overmagt dukkede der pludselig ca. halvandet hundrede danske mænd op med geværer og stålhelme, stillede sig ved politiets side og skød på tyskerne, aldeles som erfarne soldater. De forhindrede tyskerne i at besætte Amalienborg, og derefter forsvandt de. Navnløse kom de til denne kamp, hvor livet var indsatsen, og navnløse forlod de den — vi har ikke hørt et ord om, hvem de var. Modstanderne af denne gruppe kunne selv-

følgelig efter deres indstilling samarbejde loyalt med regeringen, og det er sandsynligvis folk med deres indstilling, som efter befrielsen danner kernen i hjemmeværnet, lottekorpsset, kvindelige marinere og civilforsvaret.«

Kommunisterne kritiseres stærkt, bl. a. som »fjernstyrede« og »tyskvenlige«, men de slog øjeblikkeligt om efter den 22. juni 1941 og begyndte straks de sabotagehandlinger overfor tyskerne, som tvang disse til modforanstaltninger og den danske regering til at fremkomme med forslaget til kommunistloven. Man var selvfølgelig såvel fra regeringens og rigsdagens som fra befolkningens side ked af det brud, som derved skete på de hidtil fulgte retsprincipper; men Ole Bjørn Kraft gav sikkert i folketinget udtryk for den almindelige stemning blandt befolkningen, da han udtalte, at kommunisterne på grund af deres sabotagehandlinger og hele holdning i hvert fald ikke havde nogen moralsk ret til at beklage sig.«

Til idealisterne og kommunisterne »kom, da tyskernes nederlag var sikkert, *en meget blandet skare*, som yderligere påvirkede modstandsbevægelsens optræden under og efter befrielsen og delvis forklarer det uheldige forløb, som »udrensningen« og retsopgøret« fik! . . . »Det, som var i armbind efter 5. maj, var oftest en udhaler, som med sin drabelige maskinpistol førte krig mod bagbundne folk.«

Desværre får vi intet at vide om, fra hvornår »tyskernes nederlag var sikkert«. Men såle-

KINO

Holbæk

Tlf. 491

P. J. Weinreich & Søn

Malermestre

HOLBÆK

Hotel ISEFJORD

Tlf. Holbæk 5 — 593

Carl Weinreich

Autogaarden

HOLBÆK

H. C. Nielsens Sønner

Lervarefabrik

HOLBÆK

D. B. C.

Smør og Ost en gros

HOLBÆK

**HOLBÆK
AUTOLAGER**

Holbæk Monumentforretning

og Granithuggeri

v/ Knud Knudsen

A/S Chr. Andersens

Maskinfabrik

HOLBÆK

Tlf. 52 - 752 - 1239

Tommy Sko

Arne Thomassen

Smedelundsgade 30 Tlf. 1016

HOLBÆK

Dampvaskeriet

»København«

Tlf. Holbæk 159

Larsens Taskefabrik

Smedelundsgade 19 Holbæk

Helge Larsen

Revisor

Vestergade 5 Holbæk Tlf. 987

KJOLE MESSER Holbæk

Kjoler & Konfektion paa Konto

Vestergade 5

Holbæk

*Næstved
Tidende*

Glarmester

Sophus Andersen

Kallundborg

Motorfabrikken BUHK A/S

KALUNDBORG

Thyme & Son

Kallundborg

KJÆRULF ANDERSEN

I. C. Pedersens Ejf.

Kallundborg Tlf. 88

Carl Rasmussen

KALUNDBORG

TLF. 1000

H. Fiirgaard

Elektro.Install.

Kalundborg

S. P. Jensen & Co.

Kallundborg

N. JENSENS SØNNER

Snedkermestre - Kalundborg

des som Rytter inddeler os, kan de mange af os, som ikke efter vor indstilling kunne samarbejde loyalt med regeringen, og som ikke var kommunister, jo kun falde ind under gruppe 3! Herunder må altså — uden for kommunisternes kreds — komme alle, som var med i sabotagen, i efterretningstjenesten, i transporterne på Sverige (både af jøder, modstandsfolk og allierede flyvere) og i den opinionsdannende illegale presse. Folk som Vilh. la Cour, Arne Sørensen og Ole Chievitz, for blot at nævne nogle enkelte. Og vel også dem, som (s. 16) bevirkede, at tyskerne efterhånden nærrede »berettiget mistillid til det danske politi og de danske domstole«. Det er nemt at fortsætte med eksempler på Rytters uvidenhed eller manglende evne til at udtrykke, hvad han mener.

Det er let at kritisere, at kommunisterne slog om juni 1941. Men de eneste, som efter min mening kan gøre det med rette, er de få, som havde deres modstandslinie klar fra besættelsens begyndelse. Og hvor mange af os var det? Og de mange passive er de sidste, som har ret til at råbe op og kritisere dem, som i særlig råd lagde krop til arbejdet. Det tjener Rytter til liden ære, at han i 1953 slutter op bag det spark, som Ole Bjørn Kraft i 1941 gav en falden modstander. De fleste har glemt det meste af det, som skete i de 5 lange år; og adskilligt tager sig anderledes ud i erindringen. Blandt de enkeltheder, jeg selv mindes, var min reaktion mod kommunistloven: At der dog ikke var een eneste i rigsdagen, som nedlagde sit mandat i tavs

nogle af deres egne kolleger til tyskernes forgodtbefindende! At de dog ikke forstod, at de ved at krænke medlemmernes grundlovssikrede ret savede den gren over, hvorpå de selv sad! At det faktisk ikke er gået så galt, kunne ingen forudse da. Han var åbenbart — se foran — ked af det, men er vel først efter 5. maj kommet til den opfattelse, som han udtrykker s. 7, at vi borgere har »en pligt til, når myndighederne krænker nedrivede retsgrundsætninger og der ved begår magtovergreb overfor andre borgere, da at protestere og vedblive at protestere, indtil der er ydet de krænkede borgere retfærdighed«.

Side 17 oplyser han, at stikkerlikvideringerne begyndte i sept. 1943. If. Alkil: Besættelsestidens fakta fandt der 1 likvidering sted i sept. 1943. Ikke desto mindre anfører Rytter s. 18 bl. a. jødeforfølgelserne som en følge af likvideringerne. Er der mon nogen, der synes, at jeg har brugt for stærke ord om ham?

II. Stikkerlikvideringerne

Rytters kritik af dette vigtige punkt i modstandsbevægelsens indsats er nem at feje til side. Han har ikke forstået, at det var en form for krig, som foregik her i landet, oven i købet en form, der var langt farligere og langt vanskeligere for de danske deltagere, end om det havde været en krig i uniform og med beskyttelse efter Håger-konventionerne. Han har næppe nogensinde overvejet, om ikke det havde været langt at foretrække — for at skabe klare linier —, at Danmark havde er-

klæret Tyskland krig sidst i august 1943. Endnu har man aldrig ellers mødt kravet om, at alt, hvad der er sket af krigsdødsfald, skal undersøges i alle enkeltheder efter krigens ophør. Det vil være umuligt, bl. a. fordi mange af dem, der deltog i arbejdet på dansk side selv faldt i krigen. Men alle dem, såvel som alle, der trods faren overlevede dette det farligste og mest krævende arbejde, er vi andre en stor tak skyldig. Vi er mange, som er i live i dag, fordi disse vore kammerater påtog sig det arbejde. Dertil kommer, at hele modstandsarbejdet ville være blevet mindsket til en bagatel, hvis man ikke havde bekæmpet stikkerne og andre af de farligste modstandere på den eneste effektive måde. Rytter udtaler sig ikke om, hvorvidt han helst havde set, at der slet ikke havde været nogen modstandsbevægelse; meget muligt ville han have været tilfreds med den skæbne, der da ville være overgået Danmark. Der var et andet, ret lille land, som også var besat af Tyskland. Om sider nærmede befrielsens dag sig; man glædede sig til at byde befrierne, som oven i købet var ens frænder, velkommen. Men da den store dag kom, fik man i stedet for friheden en krigserklæring og en ny besættelse, fordi man ikke havde haft en modstandsbevægelse »second to none«. Landet er Bulgarien.

At der sker både fejl og misbrug under en krig, ikke mindst i en underjordisk, kan man ikke undre sig over. Der er intet, som tyder på, at fejlene eller misbrugene var særligt talrige for Danmarks vedkommende.

I/S Tommerup Stolefabrik

A. Schack Petersen & Søn
Tommerup St.

Aktieselskabet

Faaborg Kulkompani

Jørgen Sloth

Købmand
Anderup pr. Søhus

SPARE- OG LAANEKASSE
FOR
BOGENSE OG OMEGN

G. Gammelgaard Hansen

Bageri
Faaborg Tlf. 585

Assenbølle Teglværk

pr. Bred
Tlf. Skaldbjerg 130

Brodabrikken
»Kædeby«

Ib Schou
Humble Tlf. 30

Chr. Hjortkjær
& Co. A/S

Aars

Brdr. Langgaard

Aars

Tommerup Teglværk

J. J. Larsen A/S

FAABORG

VAREHUS **WILDE** NYBORG

Barrit Andelsmejeri

BARRIT ST.

TELF. 28

Horsens
Trælasthandel

Aktieselskab

ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI A/S

Horsens

Hotel

Jærgegaarden
JUELSMINDE

A/S **Carl Hansen's**

RUTEBILER

Vejle

Bech & Nielsen

Telefon 2934 - 3158
Tømrer- og Snedkerforretning
Stejlbjergvej 16 Kolding

A/S *Brdr. Brincker*

Grejsdal Hammerværk
Grejsdal

AARS VAREHUS

AARS

Aalestrup Motor Co.

E. Boll
Tlf. 88 . Aalestrup

C. Mærsk-Andersens

Ejlf.
Randers - Aalborg

P. Lauritsen & Søn

Møbelfabrik
Aalestrup

Aars Aris
& Centraltrykkeriet,

AARS
v/ H. Anker Larsen

Men det er en aldeles håbløs tanke flere år efter at ville undersøge disse tilfælde; og *de, som deltog i likvideringsarbejdet, har krav på at være i fred,* selv om det medfører, at en eller anden af dem, misbrugte krigen, til private hævnaktioner, ikke kan få sin fortjente straf, og selv om der er pårørende til de likviderede, som mener, at netop deres slægtning var uskyldig. Måske adskillige af dem undgår en smertelig overraskelse ved ikke at få sandheden at vide. Jeg mindes i hvert fald fra sommeren 1944, at moderen til en likvideret stikker havde troet, at hendes søn havde arbejdet for modstandsbevægelsen.

Medens den megen effektive sabotage hindrede bombardementer og således frelste mange liv, er der ingen, som med sikkerhed kan sige, om bombardementer helt kunne være undgået, hvis det illegale arbejde var blevet støttet af Rytter og de andre gamle politikere af al deres kraft. Men helt udelukket havde det vel ikke været. Men Rytter — og før ham Hartvig Frisch — har ikke ret til at tale om mord og mordere, når det drejer sig om de nødvendige likvideringer, ligesom vi andre ikke har ret til at søge nogen forbindelse mellem politikernes passivitet (eller hvad man nu vil kalde det) og tragedien for og ved den franske skole.

ikke ned dengang, fordi man aldrig kunne vide, hvad morgendagen ville bringe.

Midt i travle juleforberedelser kom der imidlertid et brev fra »Pigtråds« redaktør med anmodning om at skrive lidt om den tid, og så kan de ord jo passende stå som overskrift.

Skønt man vist ikke kan sige om mig, at jeg, i det mindste udadtil, har ført nogen drømmende tilværelse — og som Paul Holts kone var jeg temmelig tæt inde på det virkelige, aktive liv med alle de knubs, det nu engang giver, er jeg nødt til straks at indrømme, at min mands arrestation — ihvertfald den, der fandt sted 29. august 1943, trods hans indirekte små forvarsler traf mig ligeså uforberedt, som den tyske besættelse traf de fleste danske den 9ende april. Den bevirkede imidlertid, at det blev knap så svært at fatte og realisere hurtige rømninger fra vort hjem i tiden, der fulgte: i løbet af en times tid at sprede fem børn i alderen fra to til fjorten år — en ung pige, der heldigvis med hele sin familie selv var engageret i modstandsbevægelsen med liv og sjæl — samt en ældre mor. Det lykkedes imidlertid — desværre til ingen verdens nytte, da vi hen på foråret 44 alligevel følte fred og ingen fare og rykkede hjem, min mand boede dog af sikkerheds hensyn andetsteds, men som regel indtog han dog morgenmåltidet hjemme, inden han tog ind til sit sædvanlige skolearbejde. Mærkeligt nok havde jeg foreslået og gennemført, at vi anbragte vor drengs legetøjshund i vort soveværelsesvindue og aftalt, at dersom den var fjernet, måtte min mand ikke gå ind i vort hus, der lå i Jægersborg Allé i Charlottenlund.

Min mands anden arrestation fandt sted 15. juni — 44. Umiddelbart inden havde han været beskikket censor i Helsingør, hvor vi havde tilbragt et par dage sammen, men 15. juni kl. 8 skulle han selv have eksamen på Østersøgades Gymnasium. Kl. 7 sad jeg og vea-

De, der sad, og vi, der stod

„Han“ var taget. „Hun“ gik derhjemme
— og havde det måske værre.

Vi har efterhånden hørt og læst så meget om, hvordan det var for mændene at være i Frøslev, i Neuengamme o. s. v., at det efterhånden kunne være på tide at høre lidt om, hvordan det var for hustruerne at være derhjemme.

Vi har bedt seminarieførstander Paul Holts hustru fortælle, og her er hendes beretning.

Engang for meget længe siden — for sådan forekommer det én virkelig nu — det må have været i slutningen af juni 1944, stod der på Vigerslev Allé — tæt ved Enghave st. uden for Vestre Fængsel; en lang kø af kvinder, — unge og gamle, der mere eller mindre på forhånd kendte hinanden, men som dog var fælles om noget ganske overordentlig væsentligt, alle havde de kofferter, pakker el. lign. med, der var tunge at slæbe på, og alle stod de der — de fleste af dem sikkert trætte og spændte, men alle udadtil rolige og med ansigter, der lyste af den energi og vilje til at kæmpe deres del af kampen til en-

de, der måtte besjæle dem, når de havde det bedste, de ejede — nogle af dem de bedste — indenfor de grå fængselsmure.

Undertegnede, der var en af dem, sagde en dag halvt i spøg halvt i alvor til de nærmeststående: Jeg kunne have lyst til engang at skrive noget; det skulle have overskriften: De, der sad, og vi, der stod.

Det blev aldrig til noget; dels stoledes man i de dage så bombesikkert på sin hukommelse, fordi man følte, at begivenhederne i de mindste detaljer brændte sig med ildskrift ind i ens sind, dels skrev man af letforståelige grunde helst

ØJET *faar hvile-*
i brillen fra THIELE

Nordisk Kulsyrefabrik A/S

Gl. Køgevej 7

Valby

Peder Møller

Vesterport

Johs. Esmarch's Effi.

N. J. Flindt

Central 896

Knabrostræde 14 . København K

Fyldepenne-

Magasinet

Amagertorv 16

København K

»Det levende Lys«

Asp Holmblad

BLEGDAMSVEJ 104

Den almindelige Brandforsikring

for Landbygninger, oprettet ved kongelig Anordning

af 1792

Stormgade 10, K.

Central 1100

Vald. Håndsbjerg's

STENHUGGERI OG STENBRUD A/S

Dantes Plads 33

Ejnar Harch

Fiolstræde 33

København K.

Carl Lange & Co.

St. Kongensgade 110

København K.

Forsikringsaktieselskabet

NORDEUROPA

A/S **JULIUS HEKSCHER**

Østergade 35 — København

tede på ham med morgenmaden og skulle netop til at kigge efter ham, da telefonen ringede. Det var professorinde Karen Hoff, der kort og klart sagde: »Ove er lige taget, få Paul af vejen!« Omgående fik jeg råbt op til børnene, at de skulle fjerne legetøjshunden — og var selv på vej op til første sal, da vor yngste datter Grethe sagde: »Far har set det, han er gået forbi!« Jeg ville nu til at forberede mig på, hvad jeg skulle sige til Gestapo, om de viste sig, da hun — endnu stående bag gardinet i soveværelset — sagde: »Far kommer tilbage, hvad er det for nogle underlige mænd, han går med!« Jeg tænkte ikke mere, men for til vinduet, smækkede det op og råbte udover den lange, lange forhave: »Paul, kom dog ind, hvad er det for mennesker, du følges med?«

Det mærkelige skete, de kom ind! Hvor jeg husker dem, indtil værmelse, men navnene på de tyske har jeg glemt, hvorimod jeg mindes den enes fugtige mundvige og utiltalende udseende mere end tydeligt. Danskeren mindes jeg også klart (jeg fik senere at vide — tilfældigt — fordi jeg kom til at omtale ham for rektor Ilsøe, hos hvem min mand skulle have været censor, at han gik under navnet Graff, men hed Tingleff eller »Tævehansen« — han blev likvideret, inden besættelsen var forbi). Han stod, stor og truende, ved siden af min mand i hallen: »De var jo lige ved at stikke af, og så havde jeg også skudt«, sagde han, medens han legede med sin revolver. Vor lille Mik travede i den almindelige forvirring rundt mellem os allesammen, og til sidst, da den danske politibetjent (han var meget hjælpsom, og vore veje krydsedes et par gange på en pudsig måde frem i tiden) nåede at komme til stede, tog han dennes hat på, så han fuldstændig druknede i hatten.

Jeg brugte mund og argumenter på tysk og dansk i en stor forvirring, og det lykkedes da også at hale tiden ud og få dem ind i en af stuerne, hvad der viste sig at være et stort held. Min tungefærdighed distraherede dem ihvertfald

så meget, at de lagde min mands mappe fra sig igen, og fulgte efter mig til næste stue, hvor de gav sig til at undersøge ganske ligegyldige fotografier, og det lykkedes derved min mand at tømme mappen for adskillige kompromitterende papirer, som han uset fik lagt ind under skriveunderlaget i sin egen stue. Herfra fik jeg dem senere transporteret ud af huset og gemt så godt hos andre, at de desværre ikke var til at finde igen bagefter!

Tiden kunne imidlertid ikke trækkes længere ud; med ét var han borte, der blev tomt, — stille, og vi sad nogle minutter aldeles lammet, dog ikke længe, det gjaldt dog, om muligt, at advare mange andre, hvilket desværre viste sig at være altfor sent. Så vidt vi kunne skønne, havde tyskerne den dag specialiseret sig om en razzia på Dansk Samlings stillere og kandidater fra forårets valg 1943.

Så fulgte altså perioden, hvor »vi stod, og de sad«, hvor man samtidig med et dobbelt ansvar og arbejde for hjem og børn — med stor uvished forude om fremtiden — koncentrerede sig om, hvor man kunne sætte ind, hvad man kunne hitte på for at lette det for ham bag murene, — om det var muligt.

For min mands vedkommende forelå der i en lang periode hverken læse- eller rygetilladelse, mad måtte han heller ikke få sendt, men dog rent tøj. Alt blev minutiøst undersøgt, skrivelser censureret — ja, konfiskeret.

To små episoder må med: Første gang jeg uerfarne, tøvende og forsigtigt nærmede mig den skranke i Vestre Fængsel, hvorudenfor vi ventede på at passere videre, så jeg en dame aflevere til eftersyn en lækker samling af frugt og andre gode sager; jeg spurgte, hvordan hun bar sig ad med at få tilladelse til det, hvorpå hun så lidt på mig og med en vending, jeg ikke husker ordret i dag, lod mig forstå, at det ikke var ganske samme kategori af fanger, vi havde at gøre med.

Dette første tilladte besøg indtraf umiddelbart før generalstrej-

ken; i sidste øjeblik, før jeg tog hjemmefra, smuttede jeg ud i haven og plukkede en ofeliarose, — vor specielle rose. Den skulle være en opmuntring til ham på vor bryllupsdag den 29. juni. Imidlertid var ventetiden så lang og forskellige skuffelser m. h. t. hvad han måtte modtage, så store, og desuden måtte vor store pige, der havde bedt så bønligt om at komme med, stå udenfor et par timer uden at blive indladt, — så jeg glemte aldeles mit lille tossede indfald med rosen og puttede den i lommen.

De karrige ti minutter, vi fik med hinanden i nærværelse af en dansk, kvindelig »tolk« fløj af sted. Dels havde min mand vigtige ting at pålægge mig, dels bød situationen, at det lidt, man sagde, indeholdt så meget som muligt, og at man brugte alle sanser for at leve sig ind i, hvordan han *egentlig* havde det, — og først da vi tog afsked, kom jeg til at stikke hånden i lommen og følte rosen. Jeg gav ham den og sagde med et hvast blik til pige-barnet: »Den skal han i hvert fald have!« ... I april måned året efter fortalte en løsladt cellekammerat mig, at det vand, i et tandglas, der havde holdt liv i rosen, var det eneste, de to havde haft at drikke i generalstrejkedagene, der som alle sikkert husker, var usædvanligt varme, med et strålende vejr.

Vestre fængselsperioden gik for os udenfor med mange ørkesløse gisninger over, hvordan de blev be-

Ethvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farvetryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans bilde.
2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. à 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, København K.

De indkomne beløb går til fondens hjælpearbejde.

Aktieselskabet
Dansk Mineraloliefabrik
Lyneborggade 9
KØBENHAVN S

Vilh. Grumstrup A/S
Holmens Kanal K

I. Krüger A/S
KØBENHAVN

**Nielsen
& Jespersen**
KØBENHAVN NV

Thingvad & Tougaard
v/ Knud Iversen
Kommissionsforretning
Flæskehallen 23 Tlf. C. 12176

Poul Reimer
Rentemestervej 41-43 Kbh. NV

D. Andersen
KØDBYEN

Søren Madsen
Fabrik for Metaltraadslamper
Sigurdsgade 26 København N

Den sjællandske
Bondestands Sparekasse

Vester Voldgade, København

**Den kongelige Porcelainsfabrik &
Fajancefabriken Alumina** A/S

AUG. BORGEN

Højbroplads — København

Assurance-Compagniet **Baltica**
Aktieselskab

KØBENHAVN K.

Allan Christensen & Co.

Gl. Torv 8, 2. Sal — København K.
Tlf. Central 500

Blyantfabriken VIKING

København S.

handlet, hvorfor en blev løsladt, en anden ikke — med timelange ventetider dels i Shellhuset, hvor man søgte at opnå besøgstilladelse eller læse- og rygetilladelse. Det var i denne periode, jeg uden at have anelse om det før langt senere, hos en fætter var til en fiks og uskyldigt arrangeret te-visit og der kunne gøre rede for beliggenheden af forskellige værelser i Shellhuset overfor en bekendt fra Dansk Samling, hvis mand ligeledes var fængslet, og som lod meddelelser af denne art gå videre til rette vedkommende.

En skønne dag, efter den sædvanlige timelange venten ved Vestre Fængsel, fik man den lakoniske besked, at fangen ikke mere befandt sig der! færdig! Ingen yderligere kommentar, og man vendte atter næsen hjem, slæbende på alt det rene tøj o. s. v., man havde tiltænkt ham, hvis opholdssted man nu for en periode ikke skulle vide noget om.

En dag modtog jeg imidlertid det gladeste brev jeg overhovedet fik i den 11 måneders fængselstid. Han var i Frøslev, fik frisk luft, motion, bedre mad, samkvem med kammerater, tilsyneladende ingen forhør, et langt brev var det, — og han bad om lækre ting at spise, bad mig anskaffe en hund (19. september var lige passeret). Man pakkede jublende en pakke, havens bedste frugter, de første drueklaser fra drivhuset, fin ost etc. og sendte det forhåbningsfuldt afsted.

25. oktober, på vor store drengs fødselsdag, blev jeg ringet op af direktøren fra Røde Kors, der personligt ville meddele mig, at han havde set min mands navn på listerne over dem, der var blevet sendt til Tyskland. Det er ikke nødvendigt at udbrede sig nærmere om, hvad man følte, selv om jeg ihvertfald ikke havde anelse om, at det kunne være så ubeskrivelig forfærdeligt, som det senere viste sig at være. Tre uger efter denne meddelelse kom »ønskekofferten« tilbage fra Frøslev uden kommentarer, en duft af mug og gærede frugter steg op fra det rene tøj. Min lille

mor pakkede den ligeså stille ud for mig og satte den bort, medens jeg ikke var hjemme!

Ventetiden fra den dag og måneder fremover var frygtelig. Udover den meddelelse, at han med et par hundrede andre var ført til Neuengamme, stod jeg aldeles på bar bund. På en eller anden måde fik jeg fat i listen over de deporterede fanger; derved fik jeg forbindelse med kammerjunkeren Martens; hun var dygtig, energisk, opfindsom og klog, og den dag i dag er jeg hende megen tak skyldig for gode praktiske råd og oplysninger. På min 40 års fødselsdag, da alt, hvad der kunne af slægt og venner — netop på grund af disse særlige omstændigheder — flokkedes særlig kærligt om en, var det således hende, der ringede op og gav de første konkrete oplysninger om modtagelsen i Neuengamme, der unægtelig ikke var opmuntrende: berøvet alt deres eget, ragede overalt, frataget vielsesring m. m. nr. på etc. Det var svært at tage. På baggrund af denne bitre virkelighed var ens uhyggelige magtesløshed og tvungne passivitet så vanskelig at bære, og kun den anden realitet, ansvaret for børn og mor, for det store hus og alt det, der var vort fælles hjem, der skulle holdes sammen og klares, til han kom hjem, gav en kraft og mod i hverdagen . . . den anden tanke, den, at det ufattelige skulle ske, at han ikke kom, gav jeg slet ikke rum.

Kun een gang ved jeg, at jeg var lige ved at give efter og i rædselsfulde minutter var i dyb angst: En af mine svogre havde givet mig det råd, ganske tørt og sagligt at skrive til lederne af diverse fangeleje — på det tidspunkt kendte jeg forøvrigt kun Neuengamme, — meddele, at jeg havde erfaret, at min mand var der, og spørge, hvor ofte han måtte modtage brev og pakker. Jeg gjorde det engang i begyndelsen af december, nærmest for at føje ham, — og glemte det igen.

I perioden fra modtagelsen af det

glade brev i begyndelsen af oktober til jeg i slutningen af januar fik en udvisket, ganske kort blyantskrivelse, skrevet med hans knæ som underlag, en forsinket julevelsignelse til os derhjemme, fik jeg overhovedet intet livstegn, og med de dødsannoncer, jeg daglig havde for øje i aviserne, turde jeg jo næppe tro, at en syv uger gammel skrivelse var et livstegn. Om trent samtidig kom det brev, der voldte mig en så stor angst; det var nemlig et tysk officielt brev fra Neuengamme. Jeg stod med det i hånden oppe i min mors stue og turde simpelthen ikke lukke det op. — Da jeg endelig gjorde det, viste det sig at det var et svar på min forespørgsel: min mands fangenummer var 60568 m. Han måtte få brev og pakke hver fjortende dag (kun en nåede ham) underskrevet Thumann, lejrchef i N. Men på det tidspunkt havde jeg fået en meddelelse, som ingen forstandige mennesker under normale forhold ville fæste lid til; men som faktisk var den eneste, jeg selv troede på, og som også viste sig at være rigtig. En anonym opringing til en god veninde, der skulle bringe beskeden videre mundtlig til mig, meddelte, at min mand i begyndelsen af december var set ved Hollands grænse og på det tidspunkt var rask! Veninden troede, jeg ville blive ulykkelig, men tværtimod! Jeg sprang i vejret og sagde: Ah! så er han nærmere englænderne!« Det viser naturligvis, at jeg var et fæ, der intet forstod af de faktiske forhold, men sådan var det altså.

Jeg lod meddelelsen gå videre til Røde Kors, og langt om længe fandt de da også ud af derinde, at bogstavet m., der stod ved fangenummeret, betød Meppen, et meget sumpet område tæt ved Krupps skydebaner og meget nær ved Hollands grænse, hvad jeg fik verificeret ved at kaste mig over Koppels Atlas.

Samtidig med, at jeg gav denne meddelelse videre, fandt jeg ud af, hvorledes man skulle komme i forbindelse med Hoffmann i Shellhuset, stærkt opfordret dertil af

Dana Blue Cheese

ODENSE

CYMA

Et af de bedste Schweizer Præ-
cisions Ure. For'ang det hos
Deres Urmager

Revisionsanstalten for Fyn

ODENSE

Hans L. Rasmussen

Søhus
Tlf. 10209

REVISIONSFIRMA

Larsen & Nærø

Odense

KARL N. DAMSTEDS

Planteskole
»Bakkely«
pr. Søhus St.

ALF. NIELSEN

STATSAUTORISERET REVISOR
ODENSE

BANKEN FOR RINGE
OG OMEGN
Aktieselskab

Aktieselskabet

Hørfabriken i Tommerup

gode venner, der var fuldt overtydet om, at min mand, der ikke var synderlig robust, ikke kunne overleve disse hårde vilkår.

En kold og rusket morgen i begyndelsen af februar fik jeg besked om, at jeg kunne få en samtale. Uden at ane, hvordan jeg skulle gribe sagen an og med den faste beslutning ikke at fornødre mig ved at bede en tysker om noget, låsede jeg min dør og bad så inderlig som aldrig før eller senere i mit liv om Guds vejledning i den kommende samtale — ikke andet.

Samtalen varede, efter lang, lang ventetid, ikke ti minutter. Et af mine argumenter var, at hvis min mand var så farlig for Tysklands sikkerhed, kunne han ligeså godt holdes fangen i Frøslev som i Tyskland, »sonst wollen Sie also den Vater dieser fünf Kinder (jeg havde billedet af mine børn med) ganz langsam töten« »De kan høre herop om en uge«, sagde han derpå, og jeg gik hjem med fornemmelsen af at have gjort det rigtig skidt.

Otte dage efter mødte jeg igen. Da så jeg kun hans uforskammede sekretær. »Er kommt zurück«, sagde han. »Wann und wie?« spurgte jeg. »Gleichgültig, er kommt zurück«, sagde han og pegede samtidigt på døren. Det var alt, og jeg gik ned ad de mange trapper, fortumlet, men klamrende mig til disse ord.

Hjemme ringede jeg omgående til Røde Kors og Udenrigsministeriet og fortalte, hvad der var hænt og sagde bestemt: »Nu er det Deres sag at tage affære, jeg har kun disse ord at holde mig til«.

Begge parter tog meget elskværdigt, men noget vagt og forsigtigt på det — men efter en halv snes dages pinefuld ventetid — især en frygtelig dag, hvor Røde Kors ringede op og meddelte, at han ikke var at finde, fandt de ham alligevel, og han blev bragt til Frøslev, senere derfra med Bernadotte-transporth til Sverige. 29. april havde vi, de store børn og jeg, et frydefuldt møde i toget, der langsomt glidende passerede Østbanegården på vej mod Frihavnen.

Til 12. maj var han i Løderup i Sverige, — den uforglemmelige 4. maj, min mands fødselsdag, tilbragte vi hver for sig — så var vi atter forenede.

Hvad vi ellers bestilte, »vi der stod« — ja, jeg huskede i flere perioder mennesker, der »ikke boede hjemme« venner, — en enkelt politibetjent m. fl. Engang havde jeg den oplevelse samtidig at modtage visit af fire venner, der ikke kendte hinanden; de tre var så opfindsomme at præsentere sig for hinanden med navnet: Petersen.

En politibetjent, hvis hund jeg skulle have passet, som desværre døde af vanrøgt inden, valgte tilfældigvis pseudonymet Højby, medens vor rigtige Palle Højby kaldte sig noget ganske andet.

Og så forøvrigt står der tilbage at understrege mindet om en solidaritetsfølelse med alle de mange, man troede sig sikker på, hvad deres anskuelser angik, en usigelig,

aldrig glemt taknemmelighed overfor, en hjælpsomhed så storslået, opfindsom og mangfoldig fra ven og fremmed, — fra utallige mennesker, hvis hjælp og kærlighed bevares i mindet med en glans, der ikke blegner med årene, selv om man sjældent når at give den konkret udtryk i dagliglivets virke.

På mit skrivebord står et dejligt billede af en af de unge, der aldrig vendte tilbage. Så længe vort hjem består, kommer det ikke derfra! Når jeg ser på ham, mindes jeg de mange, som jeg kendte, — tænker også på de mange ukendte, der måtte yde den fulde indsats — alt hvad de ejede, for vort land, — men jeg tænker også på de mange pårørende, der er blevet tilbage, — hustruer, mødre, børn, de, der også gav og mistede. Kræves der ikke et stort sind, en vældig styrke af dem til at tage den kurs, der følges i dag og de afgørelser, der træffes?

INGER HOLT

TIL MEDLEMMERNE i Kammeraternes Hjælpefond

Siden fonden blev indstiftet i 1945, har I vist jeres trofasthed mod vore syge og nødlidende kammerater. Vi startede med godt 1500 medlemmer, der fem år i træk betalte et fast årligt beløb til fonden. I den næste femårige periode var tallet lidt mindre, nogle var rejst til udlandet, nogle var døde og endelig har de økonomiske kår for en dels vedkommende vel ændret sig således, at de ikke fortsat kunne forpligte sig til denne årlige faste udgift, men disse mange kammeraters »forsikringspræmie« er samlet løbet op til over 200,000 kr. — et stolt eksempel på samfølelse og kammeratskabsånd. År efter år har I betalt, og gennem Pigråd er I holdt underrettet om midlernes anvendelse — og i foråret 1955 er det nøjagtig ti år, siden vi samledes i Neuengamme. Det er ti år, siden vi stillede til den sidste parade, lige før vi steg ind i de hvide busser og kørte nordpå.

Vi raske er vel gledet ind i dagliglivets vante gænge, og besættelsestiden er for mange blevet noget fjernt, noget, vi gerne vil ryste af os. Splid og kiv — inden for andre kredse af tidligere fanger har givet mange en besk smag i munden, men K. H.s medlemmer har trofast stået sammen om det ene mål, vi har sat os — at hjælpe vore syge kammerater, og dem er der stadig mange af. — De er ikke gledet ind i dagliglivets vante gænge, for dem er besættelsestidens onde år ikke noget fjernt, de kan ryste af sig, men vi har i alle disse år været et fællesskab, en kammeratskabskreds, der stadig stod skulder ved skulder, og nu har Kammeraternes Hjælpefond besluttet at arrangere et tre-dages stævne sidst i marts 1955, hvor vi alle kan møde igen, og hvor vore syge kammerater skal være vore gæster, ligesom de naturligtvis skal have deres koner med. Jeres kontingent er ikke betalt

AALESTRUP
CEMENTVAREFABRIK
v/ Murerm. J. Bertelsen Jensen

P. Nielsen
Exportør
AALESTRUP

AALESTRUP og OMEGNS
SPAREKASSE

✱

Kontortid 9-11 og 14-16
Lørdag 9-12

✱

Tlf. 4 Giro 10547

VESTERPORT
Konditori
Tlf. 1934
RANDERS

Aaby By Andelsmejeri
Aabybro

Autoforhandler

Hunnerup
ROSLEV

Axel Jeppesen
Hemmerslev Teglværk
pr. Veflinge St.

Randers Bogtrykkeri

Hj. af Vestergrave - Odinsgade

A/S STRØMMEN
Randers

A/S **Provins-Forlaget**
RANDERS

Factory Holding Co. A/S
Randers

Mineralvandsfabriken »Cito« A/S
RANDERS

Hjersings Kaffe
Brødregade Randers

A/S Carlsberg Teglværk
RANDERS

RANDERS
BYOMNIBUSSER A/S
Mariagervej 76 Tlf. 1260

D. S. B. Vognmand
M. O. Markussen
Tjørnevej 8 Randers Tlf. 588

CHR. ANDERSEN
Entrepenør
RANDERS TLF. 2686

Personalet på Kammeraternes Hjelpefonds kontor gør julepakkerne klar sammen med særlige hjælpere

til at arrangere stævne for, og vore 16000 støtteabonnenter og vore ca. 4000 annoncører har sikkert heller ikke tegnet sig, for at vi skal anvende Pigtråds overskud til et stævne. Vi må derfor gennemføre stævnet uden at angribe de midler, der er indgået til direkte hjælp. Vi skal bruge 35.000 kr.

Det er vor plan, at vi på stævnets første dag (en lørdag) mødes ved en kammeratskabsfrokost, hvor vi regner med at blive 500 ialt. Efter frokosten bliver der officiel modtagelse, og om aftenen arrangeres en

festaften i Statsradiofoniens koncertsal.

2. dagen byder på en udflugt til Nordsjælland, efter at vi først har aflagt besøg i Ryvangen, vi spiser frokost i Hillerød, søger middagen arrangeret under de festligste former, og vi slutter dagen med en teateraften i Det kongelige Teater. Stævnet afsluttes trediedagen med kammeratskabsfrokost. Foruden disse ting arrangeres der naturligvis forskelligt andet under former, som vore kammerater fortjener. For samtlige udenbys gæster må vi na-

turligvis påtage os samtlige udgifter, herunder natophold, fuld forplejning, afhentning fra skib og tog, rejseudgifter m. v. — kan det være for meget — efter 10 års ofte håbløs kamp mod sygdom og nød.

For jer — raske kammerater — vil det blive en stor og smuk oplevelse, at gense jeres kammerater igen, og måske huse en eller to af de kammerater — som I ikke ønsker at bytte tilværelse med, og for vore syge kammerater vil det blive en oplevelse for livet, og det allervigtigste for dem er, at de får bekræftet hvad vi lovede for 10 år siden: »I skal ikke blive glemt.«

Vore 20.000 abonnenter og annoncører har ved at støtte vort arbejde vist, at heller ikke de har glemt besættelsestiden ofre, og vi er dem dybt taknemmelige herfor. Uden deres fortsatte hjælp kunne vi slet ikke have holdt vort hjælpeprogram. Derfor vil vi heller ikke misbruge dem, men søge at gennemføre stævnet som en rigtig førsteklassers »Kammeratskabsaffære«. Er det for dristigt tænkt? — Jeg tror det ikke.

Vi spørger Jer 1200 medlemmer af Kammeraternes Hjelpefond og alle andre tidligere fanger fra besættelsestiden: Vil I være med til at skabe dette stævne? Vil I gå ind for sagen og allerede nu virke blandt andre kammerater for dens gennemførelse?

Endnu inden denne plan var kendt af 10 personer, kom den første 500 kr. seddel med posten, så nu er bunden lagt. Vi vil ikke lave tombola, andespil og basar og den slags. Siden 1945 har I blot taget tegnebogen frem og betalt, det er så dejligt ligetil og sådan en herlig fornemmelse — når man selv er rask.

Der vil hver måned komme »Stævneoplysninger« i Pigtråd, og denne indsamling vil i administration kun koste kvitteringen. Og hermed er indsamlingen begyndt.

Bidrag sendes til: Kammeraternes Hjelpefond, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. Giro 780, med tydelig angivelse: Stævnet 1955.

Kammeratlig hilsen
H. KORNBECK

Handelstrykkeriet

Frodesgade 18 Tlf. 2568
ESBJERG

D. Halberg Hansen

Cyklehandler
Frodesgade 107 ESBJERG

Snedkerm. Niels Thomsen

Frodesgade 7 . Tlf. 35 . Esbjerg
Møbler, Inventar, Expanko og
Korkparket

J. Lauritzen's Eft.

Mæglerforretning
Havnegade 61 . Tlf. 38 - 3005
ESBJERG

H. Hansen & Sønner

aut. Gas- og Vandmestre
Havnegade 96 Tlf. 1473
ESBJERG

Engers Hansens

Boghandel
Kongensgade 65 Esbjerg

Premier Squash

Havnegade 162 Esbjerg

Den mest velsmagende
Sennep er

Alfa SENNEP
A/S ALFA . VEJEN

P. Holm & Sønner A/S

RIBE
Tlf. 387 - 587

A/S Esbjerg Jern- og Staalforretning

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

ESBJERG

Valsemøllen

Aktieselskab — Esbjerg

I. Willemoes Kulforretning A/S

ESBJERG

Brødrene Mathiasen

Nyhavn — Esbjerg — Tlf. 47

»SANIT«

Eske Petersen

Strandbygade 23 ESBJERG
Tlf. 4685

Esbjerg Tæppelager

Kongensgade 88 Tlf. 3811

*Ringkøbing Fiskeexport
og Filetfabrik*

Tlf. 376 Ringkøbing Tlf. 491

Kelsey Otzen

Kolonial & Delikatesse
Tangeparken RIBE

Ribe Urremme & Etuifabrik

v/ H. Keldorff-Jepsen
Tangevej . Tlf. 461

HVAD KÆMPEDE VI EGENTLIG FOR?

Foranlediget af den citerede udtalelse af fru Warinka Wichfeld i decembernummeret: Vi kæmpede blot for at jage tyskerne ud af landet — kunne jeg tænke mig at føre den standende diskussion ind i et mere centralt leje. Det har generet mig at følge den voksende tone af bitterhed og skuffelse, som præger udtalelserne i vore blade, såvel som i dagspressen, som om modstandsbevægelsens folk havde ventet at blive laurbærkransede efter befrielsen. Under mit forhør på Shellhuset sagde jeg klart til den tyske advokat: Jeg kæmper ikke for englænderne, men for mit lands frihed. Det var mig en samvittigheds-sag at gøre modstand mod voldsherredømmet, og det faldt mig da ikke ind at få anerkendelse derfor. Som medlem, først af det frivillige, senere af det lovfæstede, hjemmевærn, lærte jeg, at det er partisans opgave at slå til — og så forsvinde igen, ligeså stille, han er kommet. Denne opfattelse havde jeg forøvrigt hele tiden af undergrundsbevægelsens arbejde.

Så snart befrielsen var kommet, var vor opgave slut — ligesom forøvrigt en soldats indsats er forbi, når krigen er færdig. Nu var frihedskampen vel meget mere enerverende end den regulære soldats hverv, da den var illegal. Derfor er så mange af modstandsfolkene blevet ormædte i deres nerver, selv om de ikke kom i kz-lejre.

Man må heller ikke sætte sociale skel. Med vore skatteregler har de sociale forhold ikke den betydning, som mange tror. Det generer mig, når man indtager den negative stilling til næsten, og jeg tænker på, at vi kristne fik særligt, meget ud af besættelsestiden, hvis vi ville! Det var en oplevelse, vi sent glemmer, at høre pastor Chr. Bartholdy tale uforfærdet om Herode; som Quisling, tolderne som værnemagerne, fari-sæerne som de mennesker, der ventede personlige fordele af denne mester, og forargedes, da han talte om sit rige, der ikke var af denne verden. De ønskede befrielse fra

romeråget. Videre fik vi at vide, at »røverne« var frihedskæmperne, der overfaldt romerne i bjergene. Den mand, der »faldt blandt røvere«, havde måske været værnemager, og nægtet at udlevere dét til modstandsfolkene, de forlangte. Var det derfor, præsten og leviten gik forbi, tænkte de: det har han godt af, den værnemager? Gentager historien sig i dag?

Også i det sidste nr. er der disse negative træk, der sigter på at fremme de »uvenlige følelser« — lad os kalde dem det, i stedet for »had«. f. eks. fortællingen om den lille pige, der lagde et dansk flag i pakken til kz fangen.

Tror De, vi havde jublet om der i en pakke til en Hjemmetysker fra Sønderjylland, der sad fængslet for oprør og vold lå et hagekorsflag? I Kina siger man: enhver sag har 3 sider, min side, din side — og den rigtige side!

Det var meget frugtbart, om vi levede i alle de gode minder om vort kammeratskab og sammenhold i de onde tider, og koncentrerede os om fortsat at hjælpe de hårdst ramte til en menneskeværdig tilværelse. Hvorfor filosofere så ivrigt over landssvigernes dårlige samvittighed? Er det da ikke meget vigtigere, at vi modstandsfolk havde en god samvittighed. Tror vi, at vi ville bytte med dem? Hvorfor så tale så meget om dem?

Lad os få flere af de træk, som: Ville sidde i Vestre julen over, — eller Rütting's samtaler med nutidens tyskere, og »Den manglende skje«. Lad det positive, opbyggende få overhånd.

Når man kører ud ad vejen med et par blændende lygter lysende ind ad sin bagrude, kniber det at komme fremad. Sådan forekommer det mig, at alt for mange blændes af fortidens onde syner, og jeg tænker ofte på Paulus, der sagde: »Glemmende det, som er bagved, jager jeg mod målet!« Så sandt, som vor kamp var en retfærdig kamp for Danmark, bærer den lønnen i sig selv ved den gode samvittighed.

Lad os da hjælpe hinanden til ikke at besudle disse minder ved al den bitterhed mod dem, som det gik galt for, da de var på den forkerte side; det gør kun minderne tungere for dem, der sidder med de varige mærker på krop og sind efter lidelsen. *Vi må og skal fremad igen uden at blændes af de onde lygter bagfra!*

POUL GÖTZSCHE.

Rødovre.

Artiklen er skrevet før løsladelse; og den derved opståede diskussion har altså ingen relation til den oprørende handling.

P. G.

Armbindet

dengang - og nu

I en ledende artikel hylder dagbladet Børsen de mænd, der gennemførte sabotagen mod Langåbroen, hvorved tyskernes forsyninger til Norge blev væsentlig generet.

Bladet kommer også ind på befolkningens stilling til frihedsbevægelsen og skriver bl. a.:

Nogle vil måske mene, at det er urigtigt at rippe op i de begivenheder, der udspillede sig i den onde tid. Men mon vi ikke alle har godt af at blive mindet om den indsats, som den gang blev ydet af en lille flok modige og fædrelandskærlige mænd?

Det kan jo ikke nægtes, at den begejstring, hvormed »frihedskæmperne« blev mødt overalt i de glade befrielsesdage, senere for en stor del er forduftet. Den gang ville alle gerne vise sig med et »frihedskæmper-armbind«, og der var utrolig mange, der havde travlt med at forsikre, at de — uanset deres tidligere udtalelser og holdning — i deres inderste indre havde sympatiseret med og »i det skjulte« havde støttet modstandsbevægelsen. Men det ligger åbenbart ikke for danskerne ret længe at hengive sig til en »sydlandsk« begejstring, og det velvillige og forstående smil forvandlede sig da også snart hos adskillige mennesker til sure og gnavne miner overfor de »besværlige« modstandsfolk.

SORØ AMTSTIDENDE

Sorøegnens
Andelssvineslagteri

CHR. THOMSEN
Autoforretning
Stege Telf. 4243

Østmøens Manufaktur
A. Frimann-Rasmussen
Telf. 2009 Borre Møen

Aktieselskabet
Stege Trælasthandel

SKÆRBÆK & CO.
Maskinfabrik
STEGE

BORNHOLMS
VALSEMØLLE $\frac{1}{5}$

Sparekassen
for
Nexø og Omegn

Aktieselskabet
De forenede Granitbrud
Sandstensbrud og Stenhuggeri
paa Bornholm

Æblemost
Frugtplantagen Langedeby
Bornholm

Aktieselskabet

Bing & Grøndahls

Porcelænsfabrik

Det forenede
Danske Livsforsikrings-Aktieselskab

HAFNIA

Ful. Gjellerups Forlag

SØLVGADE 87
KØBENHAVN

Købstædernes
almindelige Brandforsikring
Grønningen 1 - København

Til samtlige fangeforen- inger og fangeklubber i Danmark

Det har gang på gang vist sig, at samlet optræden af tidligere fanger fra besættelsestiden har været ønskeligt ved forskellige lejligheder f. eks. Tysklands genoprustning, benådning af danske krigsforbrydere, endelig ordning af Bernadottemonumentet og monumentet for den ukendte koncentrationslejr fange ved Helligåndskirken, behandling og bedømmelse af invalideerstatninger til besættelsestidens ofre, repræsentation overfor udenlandske kammeratskabs- og fangeorganisationer m. m.

Vi havde i de første år efter 1945 »Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger«. Denne forening løste flere opgaver, men foreningen måtte til sidst opløses, muligt fordi vi politisk var uenige.

Ret ofte ser man i dagspressen og hører gennem radioen fangegrupper fremkomme med udtalelser og meninger, der udsendes i en form, der giver det udseende af, at et større antal af tidligere fanger står bag disse publikationer, og man har været vidne til avispolemik, der så afgjort har skadet vor anseelse over for offentligheden.

Der findes mange forskellige fangesammenslutninger, hvoraf størstepartens hovedformål er vedligeholdelse af kammeratskabet — et smukt og godt formål, een sammenslutning har påtaget sig mindenhøjtideligheder ved gravene f. eks. juleaften, 9. april o. s. v., og Kammeraternes Hjælpefond har påtaget sig hjælpearbejdet mellem besættelsestidens ofre — hver for sig smukke og godt formål, som ingen vist finder anledning til at kritisere.

Men — — —

der findes ikke een eneste fangesammenslutning idag, der har nogen som helst kompetence til at optræde på samtlige fangers vegne.

Såvidt vi har fået oplyst, er de to største fangesammenslutninger

Buchenwaldklubben og Kammeraternes Hjælpefond, der tilsammen har ca. 2300 aktive betalende medlemmer (ved aktive forstås tidligere fanger) hertil kommer et antal fangeforeninger, hvis medlemmer alle har været fanger — Dachauklubben, Stutthofforeningen, Portaforeningen m. fl., der heller ikke optager sympatisører. Endelig har vi »Gestapofangerne«, der også optager sympatisører. Der kan regnes med, at der ialt i Danmark findes ca. 3300 organiserede fanger fordelt på 7 til 10 foreninger.

Vi kan vist trygt regne med, at vi kun er politisk uenige, medens vi stort set er enige i næsten alle andre spørgsmål, og at vi ganske uanset politisk farve respekterer og værdsætter hinanden som gode kammerater.

Vi står stærkest både indadtil og udadtil, når vi står samlet — lad os da mødes endnu engang på *godt dansk demokratisk grundlag*, men lad os holde os fra politik og løse de andre opgaver samlet.

Kort sagt vi danner et udvalg, som vi foreløbig kalder: »Besættelsestidens Fangeudvalg« ell. (B. F.). Alle eksisterende fangeorganisationer over 40 medlemmer skulle repræsenteres i dette udvalg, således at hver forening vælger 1 repræsentant for hver påbegyndt 300 medlemmer d. v. s. tidligere fanger.

En gruppe fra 40 til 300 medlemmer får således 1 repr., fra 301 til 600 medlemmer 2 repræsentanter o. s. v.

De små grupper favoriseres lidt, men lad os se stort på det.

B. F. vil efter dette forslag blive på ca. 12—16 medlemmer, og alle lejre vil blive repræsenteret.

B. F. vil hermed være et udvalg af tidligere fanger, der alle er valgte af kompetente fangeorganisationer.

Et lille udvalg vil for nemheds skyld udarbejde forslag til retningslinier for B. F.s virkeområde, men det må være forudsætningen, at hver forening arbejder videre ganske som sædvanligt indenfor sit eget kompetenceområde, at ingen medlemmer bliver bundet økonomisk udover nogle øre om året til publi-

kationer, der kun sendes til foreningsbestyrelserne. Selvfølgelig stiller »Pigtråd« sine spalter til disposition, ligesom evt. andre fangeblade får referat af alle møder.

Det er muligt, at udvalget kun får ganske få årlige møder, men det er afgjort, at flere af de nævnte opgaver er gået i hårdknude og kun kan løses, hvis vi i fællesskab samarbejder. Det er også afgjort, at vi vil vinde noget af »vort tabte ansigt« tilbage, hvis vi atter står skulder ved skulder.

På dette grundlag indbyder vi din organisation til forberedende møde i Admiral Gjeddes Gaard, St. Kannikestræde 10, lørdag den 23. januar 1954 kl. 15.00.

For en ordens skyld må vi naturligvis på et senere tidspunkt have en medlemsliste fra hver forening.

Med kammeratlig hilsen

Holger Jensen

Dachaulejren

Johs. Fosmark

Sachsenhausenlejren

Helge Larsen

Stutthoflejren

Povl Brondt

Buchenwaldlejren

S. Julsgaard Larsen

Buchenwaldlejren

H. C. Steen Hansen

Sachsenhausenlejren

H. Kornbeck

Kammeraternes Hjælpefond

Kammeraternes Hjælpefond har for en enkelt gangs skyld brudt med det hidtidige princip kun at beskæftige sig med hjælpearbejde, men vi føler, at tiden er inde til at tage det nævnte initiativ. Skulle der være medlemmer, der måtte være imod, at vi arbejder på den skitserede linje, bedes man med det samme underrette os derom. Evt. breve om denne sag kan sendes til kontoret, St. Kannikestræde 10, København K.

Import Kompagniet

Kalundborg $\frac{1}{2}$

Herre & Dame Skräderi
& Dreng Konfektion

Riismøller

Kordilgade 30 - Tlf. 928
Kallundborg

E. Hagemann

Cykler Barnevogne
Kalundborg

A. WENDELBOE-JENSEN
Auto-Gaarden Kalundborg

O. H. Houg & Søn

Tømrermestre
Kalundborg

Hotel Postgaarden

Kalundborg
Lokaler til alle Formaal

KALUNDBORG

MEJERI

Sv. Aa. Jensen
Tlf. 159

»Velo« Vulkanisering

Chr. Knakkegaard
Kalundborg

Guldsmed og Gravør

Peter E. Samuelsen

Kordilgade 43 Tlf. 442
Kalundborg

Aktieselskabet
Dansk Svovlsyre- og
Superphosphat-Fabrik
Kalundborg

Kalundborg Kul Kompagni

Aktieselskab

Carl Weinreich $\frac{1}{2}$

Kalundborg

$\frac{1}{2}$ S. Schiøtts Eftf.

Kalundborg

TRIKOHL

Kem. Tøjrensning
Kordilgade 45 . Kalundborg

H. HANSENS Møbelforretning

Kordilgade 54 Tlf. 149
Kalundborg

O. Ulstrup Jensen

Herre- og Dameskræderi
Kalundborg

$\frac{1}{2}$ A. Knudsens

Læderfabrik
Ebeltoft

HARALD THISTED

Thorsager Savværk
Tlf. Vejrumbro 42x

A/S Auning

Savværk og Tømmerhandel

Vi mødes i Hjemmeværnet
Aktiv for Frihed og Fred

Kalundborg Trædrejeri
A. Thomassen Tlf. 268

V. Sørensen & N. Th. Christiansen

J. Hagemann-Petersen $\frac{1}{2}$

Kalundborg

Elektromekanisk Service

F. Christensen

Sct. Jørgensbjerg 14 Tlf. 1292
Kalundborg

Johs. Møller

Gottlobs Eftf.
Juwelierer Guldsmed
Kalundborg

Det sjællandske
Frøavlskompani $\frac{1}{2}$

Kalundborg

Intens Reklame

- ET HAV AF IDE'ER

Rønne Alle 1 Aabyhøj
Aarhus . Tlf. 58628

Birkesig Kalkværk

Rosmus St.
V. Reimer Andersen
Postadresse: Balle
Tlf. Rosmus 52 & 20

Mejeriet U. K.

Brædstrup

ER VORT BLAD

negativt og hadefuldt?

Svar på et indlæg

Andetsteds i bladet bringer vi en artikel af læge Poul Gøtzsche, i hvilken denne fremsætter nogle bemærkninger om det stof, bladet Pigtråd har bragt og bør bringe.

Når der her fra red. side gives et ret udførligt svar på lægens indlæg, skyldes det, at vi finder det af vigtighed at få drøftet bladets linje.

Sådanne drøftelser har jævnlig været ført, dels i bladudvalget, dels i den større kreds, som bestyrelsen for K. H. udgør.

Men der har ikke tidligere været en tilsvarende lejlighed til at tage emnet op i bladets spalter, og det vil da også være naturligt at udtale påskønnelse af, at denne lejlighed nu er givet.

Læge Gøtzsche konstaterer bitterhed og skuffelse hos modstandsbevægelsens folk, de havde ventet at blive laurbærkransede efter befrielsen, men det er partisanens opgave at slå til — og så forsvinde.

Vort blad skal bringe gode minder om kammeratskab og sammenhold. Det positive og opbyggende skal have overhånd i stoffet, og vi skal ikke blændes af de onde lygter bag fra.

At der findes modstandsfolk, der havde forventet laurbærkranse efter befrielsen, er os ukendt. De modstandsfolk, der havde fat i den tunge ende i kampen, kæmpede, fordi de ikke kunne lade være. Efterhånden blev det jo også så farligt at yde modstand, at det ville have været en letsindig spekulation, hvis man havde forventet tak og påskønnelse — bagefter, for de mest aktive måtte jo gøre sig klart, at der var flest chancer for, at der ikke blev noget bagefter, for det var jo en kamp med livet som indsats — og tallet på dem, der satte livet til, var stort.

At der har været grund til skuffelse og mismod bagefter er jo desværre en kendsgerning. Og når modstandsfolk oplevede tilsidesæt-

telse og hånes nu bagefter, mens landsvigerne og storforbrydere oplever den helt store pladderhumanisme i praksis, er det jo menneskeligt, at een og anden giver udtryk for, at man ikke ligefrem finder det sjovt, dejligt og helt i orden.

Det har fra red. side været magtpåliggende at variere stoffet mest muligt, men når der stilles krav til bladet om at gøre modstandsstof til opbyggelsesstof og altså bladet til et organ, hvor man kun finder trøst og opmuntring, stiller man krav om uredelighed.

At der har været oplevelser under fangenskab, der kan tjene tidligere fanger og andre til opbyggelse nu bagefter, kan man fra tid til anden læse i bladets spalter.

Vi har endog med lup søgt efter beretninger om tyskere, der i okkupa-tionsårene viste menneskelighed. Det er lykkedes at fremskaffe enkelte sådanne beretninger. Og de har fået en bladmæssig god behandling.

Men vil man gøre de gode undtagelser til det almene, stiller man krav til red. om historieforfalskning, et krav, som hverken red. eller K. H.s bestyrelse agter at gå ind under.

Det er karakteristisk for læge Gøtzsches betragtninger, at han i sin omtale af Chr. Bartholdys djærve forkyndelse ganske glemmer tankerne i dennes lille bog: »Elsk eders fjender«. Bartholdy siger her ganske klart: Først må retfærdigheden ske fyldst — — —

Og det er netop denne omstændighed, der skaber hele konfliktstoffet. Retfærdigheden er ikke sket fyldst. Derfor kan vi ikke komme til at elske.

Læge G. henviser i sin omtale af novellen om den lille pige, der ville lægge et danebrogflag i en pakke til en dansk k-z-fange, til, at den sigter på at fremme uvenlige

følelser (han mener had) og anfører som et analogt tilfælde, at en hjemmetysker fra Sønderjylland, der sad fængslet for oprør og vold, fik tilsendt et hagekorsflag. Han mener ikke, at vi ville have jublet derover.

Nu er sammenligningen ret uheldig. Man kan vanskeligt sammenligne et årtusindgammelt nationalt flag som danebrog med et politisk som hagekorset. En k-z-fange, der sad, fordi han ville værgе sit lands frihed og selvstændighed og den kristne, demokratiske kultur, har ikke mange ligheder med en hjemmetysker, der sad fængslet for vold og oprør. Det ville jo heller aldrig forekomme, at en sådan person under dansk internering ville blive udsat for sult og retsløshed.

Det har næppe heller grund i virkeligheden at hylde den opfattelse, at man ved at skrive om landsvigerne skulle gøre minderne tungere for dem, der sidder med de varige mærker på krop og sind efter lidelserne. Vi oplever jo netop i disse dage med de urimelige løsladelser af storstikkere og manddræbere, at de helt store lidelser derved påføres dem, der har måttet bære de tungeste lidelser. De bliver ikke mindre ved at uretten forties. Var der ingen, der gad protestere mod uretfærdigheden, ville de, der ofrede, med fuld ret kunne sige, at de havde ofret forgæves.

Vist er kærlighedsbudet af vigtighed. Bøgernes bog har jo et helt kapitel om dette emne, men de findes jo også i samme bog et krav om at være sandheden tro.

Lad disse betragtninger slutte for denne gang med en påskønnelse af en læser, der gennemgår bladet og under læsningen både gør sig tanker om, hvad der står i det — og hvad der burde stå i det.

Med disse linier har vi ønsket at forklare vor linie. Den kan kortest udtrykkes med at fastslå, at vi gerne vil tjene sandheden, hele sandheden og ikke andet end sandheden.

Indtil videre vil vi tro, at langt den største part af vennekredsen omkring vort blad kan sige ja og amen til dette program. F-k.

**KRAKS
VEJVISER**

KØBENHAVN

National Kasseapparater

Vimmelskiftet 38 København K

**Waldorffs
Papir
Industri A/S**

Kirkegaardsvej 25
Tlf. C 4815
København S

**The Goodyear Tire
& Rubber Company A/S**

KØBENHAVN

Viggo Borch

Havnegade 37 København K

**A/S Styhr &
Kjær**

KØBENHAVN

C. Clausen

Dampskibsrederi

HAMMERENSGADE 4
KØBENHAVN K.

Livsforsikringselskabet

DANEBROGE

Aktieselskab

P. D. V.

✱

Søtorvet

København K.

Aktieselskabet RUKO

Borgergade 14 A

Tlf. C. 343

København K.

KL BUCHENWALD

*Kriminalassistent A. Wass-Møller fortæller
lejrens historie.*

Den 17. juli 1937 ankom kra kz-lejr Sachsenburg 149 hæftlinge til Ettersberg, ca. 8 km fra Weimar, under skarp bevogtning af SS som en såkaldt fortrop. Næste dag kom yderligere 70 »grønne«. Den 27. juli indtraf de første politiske fanger, deriblandt 7 bibelforskere. Tre dage senere ankom 600 fanger fra kz-lejr Lichtenberg. Den 6. august 1937, altså knap tre uger efter den »19. juli«, da der endnu ikke var tag over hovedet til nogen, befandt der sig i lejren ca. 1400 fanger, »grønne« (kriminelle), »røde« (politiske) og »violette« (bibelforskere), alle rigstyske. Hvad fandt de?

Under ukendte omstændigheder havde SS af en fyrstelig domæneforvaltning ladet sig skænke et område på ca. 150 hektarer inde i en udstrakt bøge-, ege- og fyrreskov. Dette område var det ugunstigst tænkelige til anbringelse af mennesker, da klimaet på Ettersberg er særligt råt og ustandseligt er underkastet vejrforandringer.

Buchenwald ligger ved Weimar

Valget var i høj grad symbolsk: Weimar, det tyske nationalkultursted, tidligere byen for den tyske klassiker, der med sine værker havde givet udtryk for det tyske følelses- og åndsliv, og Buchenwald — et barsk landstykke som sted for den nytyske følelsesudfoldelse. En sentimentalt beskyttet museums-kultur og en hæmningsløs, brutal magtvilje frembragte således den nye typiske forbindelse Weimar — Buchenwald.

På toppen af det tågede Ettersberg begyndte rydningen om sommeren. Området var uvejsomt, overalt lå rødder og træstammer. Den i hele omegnen bekendte »Goethe-eg« blev pietetsfuldt bevaret af SS og bestemt som lejr-midtpunkt. Der blev indrettet træbarakker i rækker på fem, omgivet af pigtråd. Udenfor anbragtes ba-

rakker for SS, og chef for lejren blev SS Standartenführer Koch, hvis hustru, Ilse Koch, senere blev berygtet ved sin udvælgelse af fanger med smukke tatoveringer. Fangerne blev likvideret og huden med tatoveringerne garvet og benyttet til forskellig udsmykning.

Lejrkommandant Koch startede sin karriere som Scharführer i Moselejrene. Han blev født i 1897 i Darmstadt som søn af en underordnet tjenestemand. Fra 1911—14 var han handelslærling, bogholder til 1916, derefter indkaldt til krigstjeneste (6 uger ved fronten). I 1920 i et handelsfirma og fra 1922—1930 ansat i 7 forskellige firmaer. I 1928 sag mod ham for tyverier fra portokasser i firmaerne. I 1931 indmeldte han sig i NSDAP og kom kort efter ind i SS. I 1932 bliver han af ukendt grund udelukket af partiet, men senere påny optaget. I 1935 rejses sag mod ham for underslæb i Darmstadt, men han bliver dog lejrkommandant, først i

kz- Columbia-Haus i Berlin, derefter i kz-Esterwege og gifter sig påny i 1937 med den senere »Kommandeuse von Buchenwald«, hvor han samme år begyndte sin berygtede virksomhed.

Af ukendt årsag var han blevet uvenner med sin nærmeste foresatte, SS Obergruppenführer, arveprins zu Waldeck-Pyrmont, der flere gange forsøgte at indklage ham for Himmler for korruption, men uden resultat. I 1943 blev Koch endelig arresteret sammen med hustru og adjutant. Ved SS-domstol blev han sammen med adjutanten dømt til døden, men med udsigt til fronttjeneste. Denne udsigt stoppede imidlertid prins Waldeck, idet han som øverste jurisdiktionschef lod Koch skyde nogle dage før Buchenwalds befrielse.

Koch havde tjent en formue på næsten alt: Kantine, fangeforplejning, pengeafpresning, rustningsfabrikkerne i lejren og meget andet.

Han var vel en af de største sadder i lejren. Under en rundgang bemærkede han en fange, hvis nøgne krop var dækket af tatoveringer. Han kaldte på fangen og befalede ham at følge med sig. Nogle dage senere vidste man, at fangen var død under hemmelighedsfulde om-

I denne skønne villa sikrede Buchenwald-lejrens berygtede kommandant, SS-Standartenführer Koch sig en behagelig tilværelse — indtil nazisternes militære nederlag

Betonvarefabrikken
»Godthaab«
Johs. Hansen & Søn
HJØRRING

Hjørring Jern- og
Staalforretning $\frac{A}{S}$

A/S Sørensen & Borch
Østergade 13 . Hjørring
Tlf. 1495 - 1031

Hjørring
Møbel- og
Madrasfabrik

BØRGE KRISTENSEN
Radio - Elektro Hegn
Jernbanegade 22 . Hjørring
Tlf. 611

Otto Heerfordt $\frac{A}{S}$
HJØRRING

Automobilhuset
O. F. Andersen
Østergade 52 B Tlf. 400 - 1501
HJØRRING
Giro 65815

Birk & Boe
Hjørring

Aktieselskabet

Hjørring Discontobank

Aktieselskabet

Handels- og Landbrugsbanken i Hjørring

RASMUSSEN & DAMKIER
Hjørring

$\frac{A}{S}$ **Hirtshals Bank**

Filial af A/S Hjørring Diskontobank

Hvam Andelsmejeri
pr. Hvam

Skive Lastbilcentral
SKIVE

JUNGS
BOGHANDEL
STEPHAN AGGER

Skive

Skive
Tømmerhandel $\frac{A}{S}$
SKIVE

Salling Bank
Skive

$\frac{A}{S}$ **J. Petersens**
Beslagfabrik
NIBE

Installatørfirmaet
Harald Espersen
SKIVE
Atlas Køleskabe, elektr. Anlæg

Slagteriudsalget
Tlf. 118 - LØGTØR

stændigheder, men senere sås hans tatoveringer på Kochs lampeskærm i arbejdsværelset, hvor han også havde et præpareret menneskehoved stående. Dette hoved havde tilhørt en fange, der havde særligt smukke ansigtstræk.

Efterhånden blev garvet menneskehud med tatoveringer samt de præparerede, indskrumpne menneskehoveder en efterspurgt vare for højere SS-ledere i Berlin, der sendte adskillige bestillinger på disse.

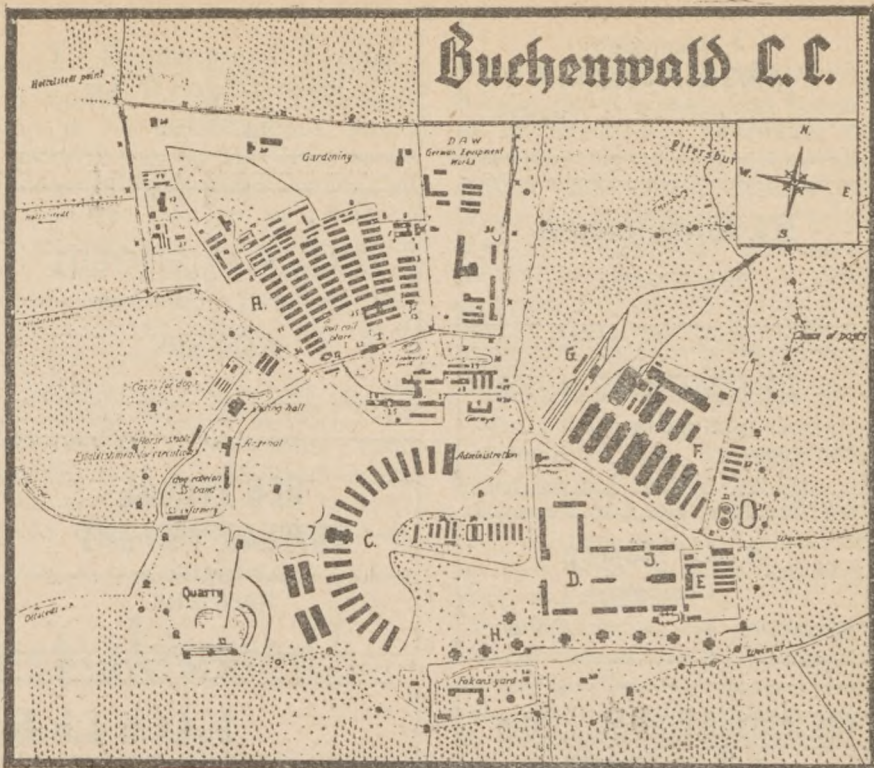
Da en britisk parlamentsdelegation i april 1945 besøgte Buchenwald efter befrielsen, fandt den nogle stykker garvet hud, som Sir Spilsbury identificerede som menneskehud. Et af disse var lavet til en lampeskærm.

2 kvadratkilometer indenfor bevogtningskæden

De sanitære forhold var under enhver beskrivelse, og der var stadig vandmangel. Som toilette fandtes en grav, 8 x 4 m og 4 m dyb. SS havde til stadighed fornøjelse af pludselig at springe frem med knippler mod fangerne, der af rædsel faldt i graven. I oktober 1937 var allerede 10 fanger kvalt i gravens latrin. På det tidspunkt indførtes præmier for SS-soldater for nedskydning af fanger »under flugtforsøg«. Huen blev revet af en fange og kastet bag SS-bevogtningskæden med ordene: Hent den! Fangen løb efter huen og blev nedskudt.

Med anlæget af det højspændte elektriske pigtrådshegn var den første etape af lejrens bygning tilendebragt. Appelpladsen var på 1,5 hektar og hele området indenfor bevogtningskæden var ca. 2 kvadratkilometer.

Hovedformålet med en kz-lejr var at udelukke enhver virkelig eller formodet modstander af det national-socialistiske system. Afsondre, nedværdige, modstandsknække og tilintetgøre: det var formålet med den terror, der blev sat i virksomhed. Jo mere drastisk jo bedre, jo mere grundigt, jo variere. Det kom ikke an på retfærdighed, hellere ti uskyldige ind i lejren end een skyldig udenfor, hvilket havde den tilsigtede hensigt

Beskrivelse

A. Fangelejr	18. Kaningård (Angora)
B. Afdelingerne 1, 2, 3 og 3E	19. Kyllingeopdræt
C. SS kaserner	20. Branddam
D. Troppegarager	21. Hestestald
E. Tømmerplads	22. Arresthus (Bunker)
F. Våbenfabrikker	23. Arsenal
G. Jernbanestation	24. Fællesbarak
H. Lejrkommandantens bopæl	25. Lejrkommandantens kontor
I. Forsyningssted	26. Adjudantens kontor
1. Rapportfører og lejrleder	27. SS-førernes klubhus
2. Politisk afdeling	28. Sturmabstabs
3. Køkken og levnedsmiddeldepot	29. Hovedvaghuset
4. Bad	30. Postkontor
5. Vaskehus	31. Branddam
6. Effektkammer	32. Vandtårn
7. Desinfektion	33. Skydeplads (for øvelser)
8. Blok 46, 50 og 64	34. Isoleringsbarak
Særlig øndartede steder	35. Gustloffabrik
9. »Bukken«	36. Fabrik Fiftenhain
10. Patalogik barak	37. Civile barakker
11. Lejr for russiske krigsfanger	for civile ledere på arbejdsfabrikker
12. Fangekantine altid uden varer	Højspændt el. hegn omkring lejren
13. Krematorium	Vagttårne
14. Biografteater, Her stod Bukken og her foregik afstraffelser	Gallows Galgerne
15. Bordel for fanger	Poster med automatiske våben i yderste postkæde
Stiltiende overenskomst, at der kom politiske fanger ikke	Fyrreskoven
16. Revier (Sygehus)	Bøgeskoven
17. Svinesti	

P. Rasmussens
MASKINFABRIK

Grønnegade 3 Randers

Vilh. Christensen & Co.

Varme gennem 50 Aar

RANDERS

Krystal Is Værket

Tlf. 2167

Tlf. 4767

RANDERS

Rådhuskiosken

RANDERS

Industricafeen

v/Fru K. Rasmussen

RANDERS

RANDERS

Træ- og Finerhandel

Toldbodgade 11

RANDERS

1/5 BREMER-JENSEN

Guldmed

Tlf. 1366

Randers

**DEN JYDSKE
TRÆLASTIMPORT**

Aktieselskab

RANDERS

Svendsens Hotel

AALESTRUP

Tlf. 201—202

A. O. Hansen

Conditori

Østergade

Randers

Maskinsnedkeriet „Odin“

v/Willy Arnholm

RANDERS

KØSTERS BITTER

Randers

Vognfabrikken Scandia

Randers

at skræmme befolkningen. Den ledende hjerne i dette arrangement var Heydrich (likvideret i Tjekoslovakiet) og hans hjælper, dr. Werner Best. Best havde i sin tid foreslået Heydrich indførelsen af de såkaldte »Schutzhaftbefehle«, hvorved vejen var åben for likvidering af politiske modstandere i kz-lejre.

Fire kategorier af fanger

Hvem hørte efter Gestapos anskuelse til i en kz-lejr? I første række 4 grupper: politiske modstandere og deres slægtninge, »mindreværdige racer« og »racebiolo-

giske mindreværdige«, kriminelle og asociale. Lettest var bedømmelsen af den anden gruppe. Hertil hørte fremfor alt alle jøder og zigeunere. Bibelforskere var sikre på indsættelse i kz-lejr på grund af deres modstand mod at aflægge ed til staten og mod krigstjeneste. I Buchenwald var i efteråret 1938 indsat 450 bibelforskere, der var et fredløst bytte for SS.

Ledelsen af Buchenwald var den sædvanlige for en kz-lejr: Lejrkommandant, Lagerführer, Rapportführer og SS-Blockführere samt udtaget af fangerne: Lagerälteste, Blockälteste og Stubendienst.

Slut op i protest-aktionen!

Skriv til statsministeren i dag.

Justitsministeren havde en ganske egenartet julegave til den danske befolkning, nemlig løsladelsen af fire af de værste stikkere.

Det drejer sig om Klagenberg, Bollerup, Grell og Kaj Jensen.

Klagenberg blev ved højesteret idømt livsvarigt fængsel. Han har bl. a. angivet en gruppe på 5, hvoraf de 4 blev henrettet i Ryvangen.

Bollerup er almindelig berygtet i Sydjylland, hvor han som stikker var tilknyttet Staldgaarden i Kolding. Han arbejdede intimt sammen med Kriminalrat Burfeind og stikkere »Snogen«, bl. a. under storaktionen mod modstandsbevægelsen i Jylland i 1944.

Han udøvede grov tortur under forhørene på Staldgården, og han var skyld i en lang række arrestationer, mishandlinger, deportationer og henrettelser.

Poul Alfred Grell og Kaj Christian Jensen var medlemmer af Petergruppen, af hvilken 7 blev skudt den 9. maj 1947 og en ottende senere.

De deltog i en række drab, clearingmord og schalburgtager. Gruppen udførte over 100 mord, 20 mordforsøg, 180 sprængninger med tab af 24 mennesker og forårsagede skader på over 100 millioner kr.

Der har næppe nogen sinde foreligget en så udbredt og voldsom protest mod en ministeriel afgørelse som i dette tilfælde. Dagbladenes udtalelser og kommentarer tælles ikke i snese, men i hundreder.

Det var dagbladet BT, der afslørede løsladelserne, der skulle være foregået i dølgsmål. Det er også klarlagt, at det var hensigten at løslade yderligere 2 stikkere. De to kvinder havde gjort gode fremskridt under indespærringen, og det var lykkedes dem at overbevise den kvindelige fængselspræst om dyb religiøsitet.

Hovedsynspunktet i protesterne er, at det drejer sig om storforbrydere, der behandles mildere end tilsvarende kriminelle fanger.

Presset dertil fra forskellig side afgav justitsministeren en erklæring om løsladelserne. Hans synspunkter gik ud på, at han havde handlet efter indstilling fra embedsmændene, at ansvaret for løsladelserne var hans, at der var handlet i overensstemmelse med gældende praksis i ministeriet gennem flere år, og at resocialisering var det eneste formål med al indespærring.

Den vægtigste protest fremsattes af en gruppe modstandsfolk, der samledes i København på 10-års-

dagen for mordet på Kaj Munk, mandag den 4. januar. Man krævede en drøftelse i Folketinget af principper for evt. fremtidige løsladelser. Man udtalte desuden, at flere af de 36 løsladelser var foretaget på provokerende tidspunkter.

Social-Demokraten, der i dette spørgsmål har ført en journalistik, som de fleste tænkende socialdemokrater skammer sig over, gik straks imod kravet.

Man gik arm i arm med kommunisterne, når man tilsluttede sig udtalelsen af 4. januar, hed det.

Dette har dog ikke forhindret bladet i 48 timer senere at fastslå, at det rette forum for disse drøftelser netop er Folketinget.

I hele sagen er det uforståeligt for menigmand, at en domfældt, der har fået livsvarigt fængsel, kan løslades efter 8 års indespærring. Nu er løsladelse for tiden almindelig praksis, men det virker oprørende, at landsforrædere behandles mildere end andre. Vi finder, at det er for megen magt at give en minister, at han kan se helt bort fra dommene.

Spørgsmålet bliver: Hvad betyder mest, om nogle få banditter resocialiseres eller hele samfundets retsbevidsthed rystes i sin grundvold?

I sin nytårstale rykkede statsministeren til undsætning for justitsministeren.

Statsministeren henviste til, at vi ikke i fredens dage vil praktisere Hitlers herremoral: Øje for øje, og tand for tand.

Udtrykkene afslører ikke noget større kendskab til den tankegang, citatet tolker. Princippet: Øje for øje, tand for tand er nemlig ikke et udtryk for nazistisk herremoral. Ordene tolker den gamle jødiske moral, der kræver, at skyld og straf skal svare til hinanden i forholdet 1:1.

Det er vel udtryk for en streng moral, men ikke nogen lav eller vilkårlig, hvorved lighedspunkterne med den nazistiske jo ganske forsvinder.

I en udtalelse af Roskilde-borgere beklages, at man ikke også har protesteret mod de tidligere 32 løsla-

A/S Sindal Bank

Filial af
A/S Hjørrings Discontobank

Sindals og Omegns
Spare- og Laanekasse

Sindal Teglværk

F. Hjorth

Aktieselskabet
Brønderslev Bank

Carstensens
KLÆDEFABRIK A/S
Brønderslev

Karl E. Pedersen
Sindal Tlf. 7
Isenkram - Udstyr

Bech's Hønseri
Bindslev

Sadelmagermestre
Brdr. Albert
Danmarksgade 47 . Esbjerg
1. Kl. Arbejde til billigste Pris

J. Lauritzens
Kulforretning A/s
ESBJERG

H. JANSEN
Manufaktur en gros
Tlf. 4625 Odense

JYDEN A/S

Aalestrup

Aalestrup Landbobank

Aalestrup

AALESTRUP ANDELSMEJERI

Aalestrup

A/S PEDER NIELSEN

Pedershaab — Brønderslev

BYGNINGSBESLAG

Vraa Andels Svineslagteri

VRAA

A/s Vraa Korn- & Foderstofforretning, Vraa
Telf. 69 (*Juul Bertelsen*) Postkonto 34805

J. Dybro Jørgensen

Sindal

Pedershaab Maskinfabrik A/s
BRØNDERSLEV

delser. Dette er naturligvis berettiget.

Når situationen i øjeblikket er tilspidset, må man se forklaringen bl. a. deri, at de sidste fire løsladelser har fået bageret til at flyde over.

I protestharmen har det været krævet, at justitsministeren skulde gå af, at man skulde gå i demonstrationstog til Christiansborg, og at man skulde skride til arbejdsnedlæggelser.

Det første krav vil kun være na-

turligt, hvis man allerede havde rejst det, da løsladelserne på trods af dommene blev indledet. De to sidstnævnte falder kun naturligt, når de udspringer spontant.

Hvad der står tilbage at gøre, er at fortsætte aktionen med at sende statsministeren breve, hvori man kort og godt meddeler: Jeg protesterer! Adressen er Slotsholmen 10. Kbh. K. Men gør alvor af det, for det haster!

F-k.

Åbent brev til

REDAKTØR LEIF B. HENDIL

Chefredaktør Leif B. Hendil skriver jævnligt i sit blad Ekstrabladet under mærket Horn.

Dette mærke er i den sidste tid optrådt nogle gange i Ekstrabladets spalter under artikler med fede overskrifter og med en tendens, der leder tankerne hen på, at Horn har udset Kammeraternes Hjælpefond som et bytte, han gerne ser spiddet på sine skarpe Horn — helst til byttet segner.

Hans start er noget uheldig, idet han lægger ud med et angreb på den kammeratskabsindsamling, fonden har startet blandt egne medlemmer for at skabe nogle festlige dage for besættelsestidens invalider i 10-året for Bernadotte-hjælpens indsats hvorved tusinder reddes fra døden.

Af disse kammeratskabsgaver ydes der naturligvis ingen provision til nogen som helst. Der bliver ikke andre udgifter ved hele apparatet, end udgiften til kvitteringen og til porto.

Hr. Hendil er af fondens kas-

serer, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen og undertegnede i en to timer lang samtale blevet informeret om hele fondens arbejde og arbejdsmetode, men hans svar i Ekstrabladet er en tospaltet historie, hvori han lyver — og han ved, at han lyver. Han laver desuden en sensation om en mand, der arbejder som annoncetegner til Pigtråd og rykker den ind i sit blad uden at gøre sig den ulejlighed at få historien bekræftet eller afkræftet på fondens kontor.

Man fristes til at smile af Hr. Hendils »leder« den 9. 1. 54. Han har givet den overskriften: Nogle rigtige kammerater! Hvis han selv optrådte som kammerat, ville han komme og fortælle os de forskellige rygter, han havde hørt. Han ville få svar på sine spørgsmål, og han kunne få lejlighed til at afsløre det sindelag, der gav sig udtryk i, at han ville yde os en håndsrekning med at hjælpe i problemer, hvor også fonden gerne så en anden løsning. Men kammeratskab

overfor besættelsestidens ofre og de folk, der gerne vil gøre en indsats for at hjælpe dem, ejer den mand åbenbart ikke. Ondskab og mistænkeliggørelse for ikke ligefrem at tale om bagvaskelse finder han langt mere spændende.

Når en to timer lang samtale ikke kan tjene som vejledning, og når et brev fra INFORMATION til Ekstrabladet forvansktes og fejes af med nogle få linjer, ser det ikke ud til, at der er nogen vej til den mand.

Tilbage står for os altså kun den vej at meddele vore læsere, i hvilken belysning Leif B. Hendils aktion bør ses.

H. Kornbeck,

leder af fondens kontor

»DACHAU KLUBBEN«

afholder generalforsamling lørdag d. 20. februar kl. 19,30 i cafe »Tre Hjørner« Sølvtorvet, selskabslokalerne 1. sal. Alle kammeraterne bedes give møde, da meget vigtige sager skal behandles, der er valg til bestyrelsen.

Bestyrelsen.

GLOBE Reklame

Kongensgade 55 . ESBJERG
det lokale Reklamebureau

Vestjysk Rør- og Sanitetslager

ESBJERG

K. Petersen

Guldsmed
Kongensgade 39 ESBJERG

Ryvangen juleaften

Hvis prisen for Tysklands deltagelse i europahæren er, at henrettede krigsforbrydere betragtes, ikke som det kryb de var, men som faldne soldater, hvis fangne krigsforbrydere og deres håndlangere i besatte lande løslades for at få nye muligheder for at mishandle mennesker — så er den pris for høj!

Således sagde dr. med *Jørgen Røjel* juleaften i mindelunden i Ryvangen. Han erklærede, at årene efter nazi-tyranniets tilintetgørelse havde beredt modstandskampens folk skuffelser både ude og hjemme. Der fulgte et skisma mellem Øst og Vest, en verden »fri for frygt« er endnu ikke blevet til virkelighed, og herhjemme blev vi vidne til, at de politikere, der under besættelsen bøjede nakken under det tyske åg, atter indtog deres pladser på rigsdagen, som om intet var hændt.

— Mange modstandsfolk er blevet grebet af bitterhed og har talt om ofre, der var forgæves. Til dem vil jeg sige, fortsatte *Jørgen Røjel*, at der trods alt er flest lyspunkter. Lad os besinde os på, hvor nær afgrunden den vestlige civilisation var i krigens første år, og lad os takke Gud på vore knæ for, at vore børn ikke skal vokse op i det storgermanske riges angiveriangst og tyranni. Lad os huske på, at vor linie sejrede til slut, selv om atlant-politiken blev gennemført af folk, der en overgang var imod os, således at vi nu for første gang siden 1864 har en positiv udenrigspolitik.

Dr. *Røjel* erklærede, at modstandsbevægelsen på liv og død vil være modstandere af alt, hvad der truer menneskers frihed, hvad enten truslen kommer fra de kommunistiske diktaturer, fra *MacCarthy* og hans folk eller neonazistiske kredse i Tyskland.

Monumentet for Københavns faldne

Monumentet for Københavns faldne under besættelsen står nu færdigt i billedhuggeren *Anker*

Hoffmanns atelier, hvor overborgmester *H. P. Sørensen* og formanden for borgerrepræsentationen *Sigvald Hellberg* har været ude for at se det, og man blev enig om, at det skal afsløres på Rådhuset den 5. maj.

Anker Hoffmann fik opgaven overdraget efter en offentlig konkurrence, og købte en 10 tons kalksten i Frankrig. I to år arbejdede han med stenen. Fire tons er hugget bort. Han har på fri hånd udhugget monumentet efter en mindre skitse i gips. Det er en kvinde, der bøjer sig over en falden mand og tildækker ham med et klæde. Monumentet får sin plads i rådhus-hallen ved borgmestertrappen.

Lejlighed søges

Een af vore kammerater, *E. M. Petersen*, tidligere fange i Dachau søger en lejlighed i København eller omegnen — månedlig husleje ca. 160—170 kr. excl. varme.

Petersen har sit arbejde i København, og har lejlighed i Helsingør. Han må stå op hver morgen kl. 4,30, for at nå arbejdspladsen til kl. 7,00 og er først hjemme igen kl. 18,30. Der er evt. mulighed for byttelejlighed.

Henvendelse *E. M. Petersen*
Sabroesvej 19 E st. th. Helsingør

Med ³⁷skulle det

Under den tyske besættelse af Norge gjorde de norske skolebørn alt, hvad gøres kunne, for i hver eneste stil at nævne kong *Håkons* navn, fortæller *Nationaltidende*. En lærerinde var lidt ængstelig for, at det kunne komme tyskerne for øre, hvorfor hun en dag besluttede at give børnene en stil for, hvori det ikke skulle være muligt at indflette kongens navn. Opgaven lød: »Fortæl om katten«. Men lærerinden havde nær fået en chok, da hun så, at en af stilene begyndte således:

— Den gang kong *Håkon* var hjemme i Norge, var det dejligt at være kat«

Så opgav lærerinden.

65 år

Medlem af Kammeraternes Hjelpefunds bestyrelse, tobakshandler *Sv. Darling*, Hillerød, fyldte mandag den 28. december 65 år.

Siden sidste bestyrelsesmøde er han fondens sekretær og er således medlem af forretningsudvalget.

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjelpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement.)

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30).
Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer *Johs. Fosmark*. Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt *H. Kornbeck*, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak *Jørgensens* Bogtrykkeri, Ejby pr. Glostrup.

MEDELM AF
FORENINGEN AF DANSKE
UGEBLADE, FAGBLADE OG TIDSSKRIFTER

INDHOLD:

	Side
Modstandsbevægelsen og de gamle politikere	3
De der sad, og vi, der stod	9
Til medlemmerne i K. H.	15
Hvad kæmpede vi egentlig for?	19
Armbindet dengang — og nu	19
Til samtlige fangeforeninger	21
Er vort blad negativt og hadefuldt? ..	23
K-L Buchenwald	25
Løsladelserne	29

Trykt i 16.100 eksemplarer.

Afleveret til postvæsenet d. 14. januar